

Broedvogelinventarisatie 2021

De Weide van Ter Heide

Door Jan van der Geld en Ton Pieters

In nat grasland groeit het gras langzaam,

maar weidevogels hebben aan een klein plukje gras genoeg

Inleiding

In 2020 konden we slechts een impressie geven van de broedvogels in de Weide van Ter Heide omdat een overzicht werd gebaseerd op slechts 2 “vluchtige” tellingen van 5 en 31 mei. Deze twee tellingen leverden geen erkende status op, maar naar ons idee was het beter om onvoldoende dan geen kennis te hebben van de aantallen broedvogels. In najaar 2020 werd duidelijk dat voor het gebied plannen ontwikkeld werden voor nieuwe inrichting en beter beheer. In voorjaar 2021 werd een begin gemaakt met beter beheer in een klein deel van het gebied. Aanleiding voor een completere broedvogelinventarisatie.

Samenvatting

In een kleine helft (16 ha.) van het geïnventariseerde gebied kon de bodem voldoende nat worden gehouden. Dit leverde in combinatie met laat maaien veel broedvogels op. Door de vele regen waren ook de op het buitenwater aangesloten percelen redelijk vogelrijk. De 40- 50 cm onderbemalen percelen zijn duidelijk minder vogelrijk. In deze percelen groeit het gras veel harder en is er minder voedsel te vinden. Veel vogelparen met kuikens trokken daarom naar de natte percelen. Door onoverzichtelijkheid van het gebied en vanwege de rust het gebied niet willen betreden, zijn mogelijk een aantal broedparen (bijvoorbeeld tureluurs) gemist. Ondanks deze manco's kon een hoger totaal aantal broedende weidevogels, maar ook hogere aantallen van belangrijke soorten – grutto van 25 -> 33 en kievit van 21 -> 30 broedparen, worden vastgesteld.

Het weer

Het weerbeeld in de eerste maanden van het jaar is veelal bepalend voor het verloop van het broedseizoen voor de vogels. Daarom eerst een overzicht van het weer (Bron: Weeronline).

Januari was iets te koud, nat en somber

Januari was volgens de nieuwe normaal een iets te koude maand met gemiddeld 3,4 graden tegen 3,6 normaal. Landelijk gemiddeld was de maand nat met 101 millimeter tegen 72 normaal. De meeste neerslag viel als regen, maar op sommige dagen kwam het tot sneeuwpret. De zon scheen 58 uur tegen 68 normaal en daarmee was januari somber.

Na ijskoude schaatsperiode eindigt **februari** zachter dan normaal

Nederland heeft een knotsgekke februari achter de rug, waarin we van ijzige kou naar uitzonderlijke lentewarmte gingen. Terwijl het op 9 februari lokaal nog -16,2 graden was, steeg het kwik op 24 februari plaatselijk naar maar liefst 19,8 graden: een verschil van ruim 35 graden! Door het uitzonderlijk zachte slotakkoord kwam de gemiddelde temperatuur in De Bilt boven normaal uit met 4,3 graden tegenover de gebruikelijke 3,9 graden.

Warm slot zorgt voor gemiddeld normale temperatuur in **maart**

Dankzij warmte in de laatste dagen van de maand is de gemiddelde maandtemperatuur uitgekomen op 6,4 graden tegen 6,5 graden normaal. Mede door zeven zeer zonnige dagen was de maand zonnig en op de helft van de dagen bleef het droog.

Lang leek maart 2021 een koude maand te worden. De temperatuur bleef op 20 van de 31 dagen beneden 10 graden en in De Bilt vroom het op 8 dagen. Ongekend hoge temperaturen tijdens de slotdagen van de maand zorgden er toch voor dat de maand als heel normaal de boeken in gaat. De gemiddelde temperatuur is uitgekomen op 6,4 graden en dat is nagenoeg normaal volgens de nieuwe klimaatnormaal 1991-2020. In de vorige klimaatperiode zou maart als een iets te warme maand te boek staan. De gemiddelde maarttemperatuur in de periode 1981-2010 was 6,2 graden.

April 2021 was zonnig en extreem koud

April 2021 was een extreem koude maand en de koudste april sinds 1986. De gemiddelde temperatuur komt uit op 6,7 graden tegen 9,9 graden normaal. Met 221 uur zon tegen 196 uur normaal was april een zonnige maand. Er viel 42 mm regen en dat is heel normaal.

Met een gemiddelde temperatuur van 6,7 graden tegen 9,9 graden normaal was april een extreem koude maand. Sterker nog: het is sinds 1986 niet meer zo koud geweest in april. Overigens is de klimaatnormaal voor april wel flink omhooggegaan. In de jaren 80 had een normale april een gemiddelde van 8,0 graden, inmiddels is dit 9,9 graden geworden.

De temperatuur bleef in De Bilt op twaalf dagen onder 10 graden en op 6 april konden we de koudste aprildag sinds 2013 noteren. Ook de dagen met maxima boven 15 graden waren op één hand te tellen en voor het eerst sinds 1997 werd geen enkele officiële warme aprildag genoteerd in De Bilt. Op slechts twee dagen deze maand steeg de temperatuur ergens in het land tot boven 20 graden. In Maastricht werd het op 1 april 20,6 graden. Op 28 april noteerden vier stations een warme dag. In Ell en Volkel werd het 20,4 graden, in Eindhoven 20,6 en in Arcen 20,9 graden.

Mei 2021 was kletsnat, koud en iets te somber

Met een gemiddelde temperatuur van 11,2 graden tegen 13,4 normaal was het de koudste meimaand sinds 2010. Er viel 103 millimeter regen gemiddeld over het land tegen 56 mm normaal en de zon scheen 199,6 uur tegen 219 uur normaal.

Na de extreem koude aprilmaand, was het in mei niet veel warmer. De gemiddelde temperatuur is uitgekomen op 11,2 graden tegen 13,4 normaal. Daarmee was het de koudste meimaand sinds 2010. In dat jaar kwam mei uit op 10,5 graden. Overigens is de klimaatnormaal voor mei wel flink gestegen. In de jaren 80 werd uitgegaan van de periode 1951-1980 en was de gemiddelde mei-temperatuur 12,1 graden. Ook met dat gemiddelde was deze meimaand koud te noemen

Recordwarme juni was zonnig en nat

Met een gemiddelde temperatuur van 18,2 graden tegen 16,2 graden normaal was het de warmste junimaand sinds het begin van de metingen in 1901. Opvallend is dat de afgelopen vijf jaar allemaal in de top-10 van warmste junimaanden staan. Het was, mede door flinke plensbuien, nat met 99 mm tegen 68 normaal. De zon scheen vaker dan normaal met 247 uur tegen 214 uur gebruikelijk.

Het verschil met voorgaande maanden was groot. Na een koud voorjaar was het in juni ineens recordwarm. De gemiddelde temperatuur is uitgekomen op 18,2 graden tegen 16,2 graden normaal. Daarmee was het de warmste junimaand sinds 1901. Het vorige record dateert uit 2019. De gemiddelde temperatuur was twee jaar geleden 18,1 graden. In 2017 was het gemiddeld 18,0 graden en dat was ook in juni 1976 het geval.

Naast 2019 en 2017 vinden we in de top-10 ook 2020 en 2018 met allebei een gemiddelde temperatuur van 17,5 graden. Met dit jaar erbij staan de laatste vijf junimaanden allemaal in de top-10 warmste ooit.

Juli was vrij normale maand met grote regionale verschillen

Juli was een maand met vele gezichten. Van noodweer tot regionale droogte en van plensbuien met onweer tot zonnige dagen met een hoge zonkracht. De gemiddelde temperatuur was 18,0 graden tegen 18,2 normaal. De zon scheen iets minder dan normaal en wat neerslag betreft waren de verschillen in het land zeer groot.

Het opvallendste van deze julimaand is het noodweer in Duitsland, België en het zuiden van Limburg. Een groot gebied met stevige buien zorgde voor aanhoudende regenval en soms kwam het met bakken tegelijk uit de lucht. Beekjes en rivieren traden buiten hun oevers en door de sterke stroming werd veel schade aan wegen en huizen aangericht. Nadat de buien waren weggetrokken, was het gevaar niet geweken omdat de verhoogde waterstand van de Maas druk op de dijken bleef uitoefenen. Uiteindelijk hielden de dijken op de meeste plaatsen stand en Limburg is door het oog van de naald gekropen.

Invloed weer op de weidevogels

Hoe verging het de weidevogels in Waterland en in de Weide van Ter Heide in het bijzonder?

Op 6 februari was het betrekkelijk warm en op 3 plaatsen waren al kieviten aan het baltsen! Op 8 februari stonden in een vliegende sneeuwstorm de kieviten kleumend op het ijs. Op 16 februari begon de sneeuw langzaam te ontdooien. Een flink deel van de 16 ha. aan de Zeedijk stond vol water. Wij zagen er de eerste grutto's, bonte strandlopers, wulpen en tientallen eenden. Misschien wel de enige plek in Waterland met grutto's! Op 20 februari barstte de Weide van Ter Heide uit elkaar van de vele honderden vogels. Het was een moment waarop smeltwater nog niet was weggepompt, een uniek moment. De vreugde was echter van korte duur. Binnen een paar dagen was het hele Opperwoud weer drooggemalen, ook de WvTH. Vrij snel daarna werd met de beheerders afgesproken om in de WvTH op 16 ha. een peil van 0-20 cm beneden maaiveld te handhaven. Door het warme weer begon eind maart- begin april voor de nodige weidevogels het broedseizoen. Door het koude weer in april hebben echter ook veel vogels het broeden uitgesteld. Op 29 april viel er in Waterland heel veel regen. In de WvTH, maar ook op veel andere plaatsen in Waterland, stond het water op het land. Van een aantal nesten zijn de eieren weggedreven. Reden voor plaatselijke boeren hun beklag te doen bij de Provincie over de zeer natte Weide van Ter Heide. Gelukkig zijn de getroffen weidevogels nagenoeg allemaal weer opnieuw begonnen. Een tweede golf weidevogels is pas begin mei gestart. Veel kuikens van de eerste golf, die in april en begin mei werden geboren, hebben de koude niet overleefd. Door de kou en nattigheid in mei werd het maaien van het gras met wel 2 weken uitgesteld. Toen het weer eind mei, begin juni omsloeg vonden veel boeren het de hoogste tijd om te gaan maaien. Met uitzondering van de natuurgebieden en het land dat al gemaaid was, is in de eerste week van juni alle grasland in Waterland gemaaid. Heel veel kuikens van de tweede golf zijn in deze periode dood gemaaid. Het uitstel van maaien door het koude weer van mei, waarvan veel weidevogelbeschermers zulke hoge verwachtingen hadden voor de overleving van weidevogels, heeft in onze beleving zeer weinig opgeleverd. Gelukkig werd het maaien van de natuurgebieden (15 juni beheer) uitgesteld. Veel natuurgebied is pas in juli gemaaid. Naar ons idee zijn daardoor in de natuurgebieden (in Waterland en in de WvTH) nog de meeste kuikens vliegvlug geworden. Bijzonder was dat in natuurgebieden een proportioneel groot deel van de gruttopopulatie (mogelijk wel 20% in het Opperwoud) pas na 25 mei is gaan broeden. In de natuurgebieden krioelde het in juni nog van de kleine kuikens van diverse soorten weidevogels. Door het late maaien in juli hebben ook de late starters nog kans gezien hun jongen groot te brengen.

Ligging inventarisatie gebied

Het geïnventariseerde gebied, in totaal 36,5 hectare, ligt bij de boerderij aan de Zeedijk 3, Tussen Zeedijk en Rijperdwarsweg in Uitdam.

Doelstelling

De geïnventariseerde percelen zijn al natuurgebied met een weidevogeldoelstelling of zullen dat medio 2022 zijn.

Beheer

Alle percelen zijn graslandpercelen met een weidevogeldoelstelling. In slechts een deel van het gebied (16 ha.) was het waterbeheer afgestemd op weide- en watervogels. Een deel van de percelen (de sterk onderbemalen percelen nabij de Rijperdwarsweg) zijn in februari zeer dik onder de ruige mest gereden. Alle percelen zijn pas in juli gemaaid.

Predatie

In 2020 maakten een groep kauwen (50 stuks) en mogelijk bruine ratten zich schuldig aan predatie op de percelen aan de Zeedijk. Dit jaar broedde er slechts één paar kauwen in de boerderij op Zeedijk 3 en kon niet worden waargenomen dat zij weidevogels belaagden. De broedende buizerds op de camping slaagden er wel in regelmatig een kuiken op te halen in het gebied. Maar ook werd gezien dat kleine mantelmeeuwen en de genoemde buizerds soms door tientallen weidevogels het gebied werden uitgejaagd. Op en na 19 juni werd een hermelijn op de dijkstukken gezien. De hermelijn heeft wel enige tol kunnen heffen.

Inventarisatie

De inventarisatie is uitgevoerd volgens de BMP-W telmethode. De tellingen zijn uitgevoerd op

17 april	08.00 – 10.45 uur
27 april	08.00 – 11.00 uur
12 mei	09.30 – 12.00 uur
27 mei	14.00 – 16.00 uur
2 juni	06.00 – 10.00 uur
19 juni	08.30 – 11.00 uur

In totaal is er gedurende ruim 2000 minuten, dus ruim een half uur per ha., geïnventariseerd. Enkele losse waarnemingen buiten de tellingen zijn ook verwerkt.

De tellingen zijn uitgevoerd vanaf de randen van het gebied. Op 27 mei bleek een deel van het gebied op deze wijze niet meer te tellen. Dit heeft mogelijk een ondertelling van een aantal soorten tot gevolg gehad. De tellingen van 2 en 19 juni zijn gedaan middels doorkruizen van het gebied.

Afwijkingen van de norm: Grutto en kievit tellen tot 10 mei, de telling van 12 mei is meegenomen. Tureluur tellen vanaf 1 mei, de telling van 27 april is meegenomen. Scholekster en krakeend tellen vanaf 15 mei, de telling van 12 mei is meegenomen.

Resultaten

De telresultaten zijn verwerkt in een hiernavolgend overzicht en de territoria van de belangrijkste broedvogels zijn ingetekend op overzichtskaartjes.

Aantallen broedvogels in De Weide van Ter Heide e.o. 36.5 ha. in 2020 en 2021

	2020	2021
Grutto	25	33
Kievit	21	30
Scholekster	7	8
Tureluur	24	20
Veldleeuwerik	15	15
Gele kwikstaart	5	6
Graspieper	2	2
Krakeend	16	10
Slobeend	4	7
Kuifeend	1	2
Wilde eend	4	7
Meerkoet	5	12
Bergeend	5	8

134

370 bp / 100 ha

160

440 bp / 100 ha

Overige broedvogels

Grauwe gans	2
Nijlgans	1
Zomertaling net buiten telgebied	1
Smient mogelijk broedpaar net buiten telgebied	1
Fazant	1
Kleine plevier	1
Holenduif	3
Boerenzwaluw	3
Kauw	1
Rietzanger	3
Grasmus	2
Witte kwikstaart	1
Spreeuw	3
Rietgors	1

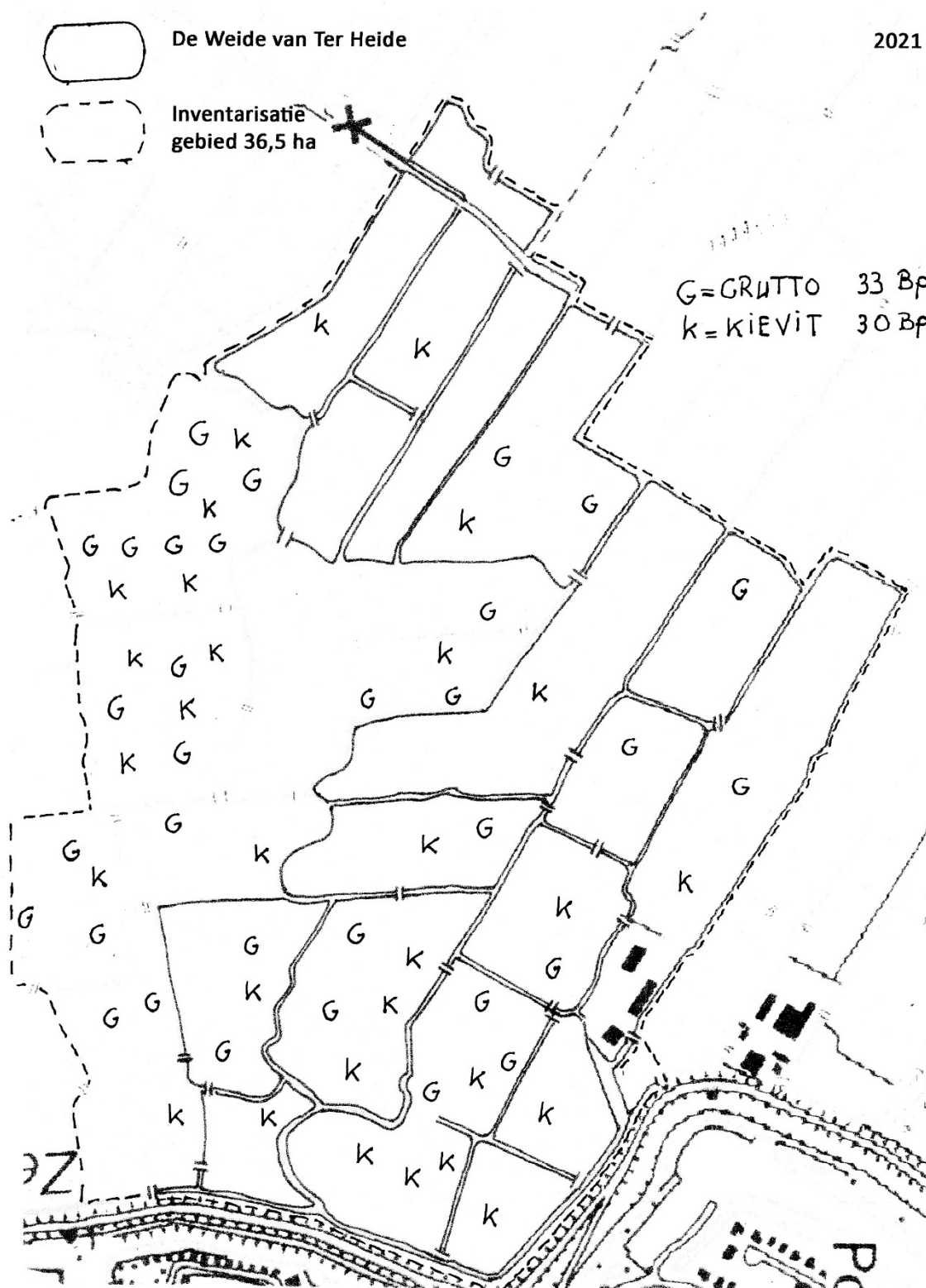
De Weide van Ter Heide

2021

Inventarisatie
gebied 36,5 ha

G = GRUTTO 33 Bp
K = KIEVIT 30 Bp

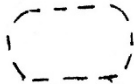
$k = \text{KIEVIT } 30 \text{ Bp}$

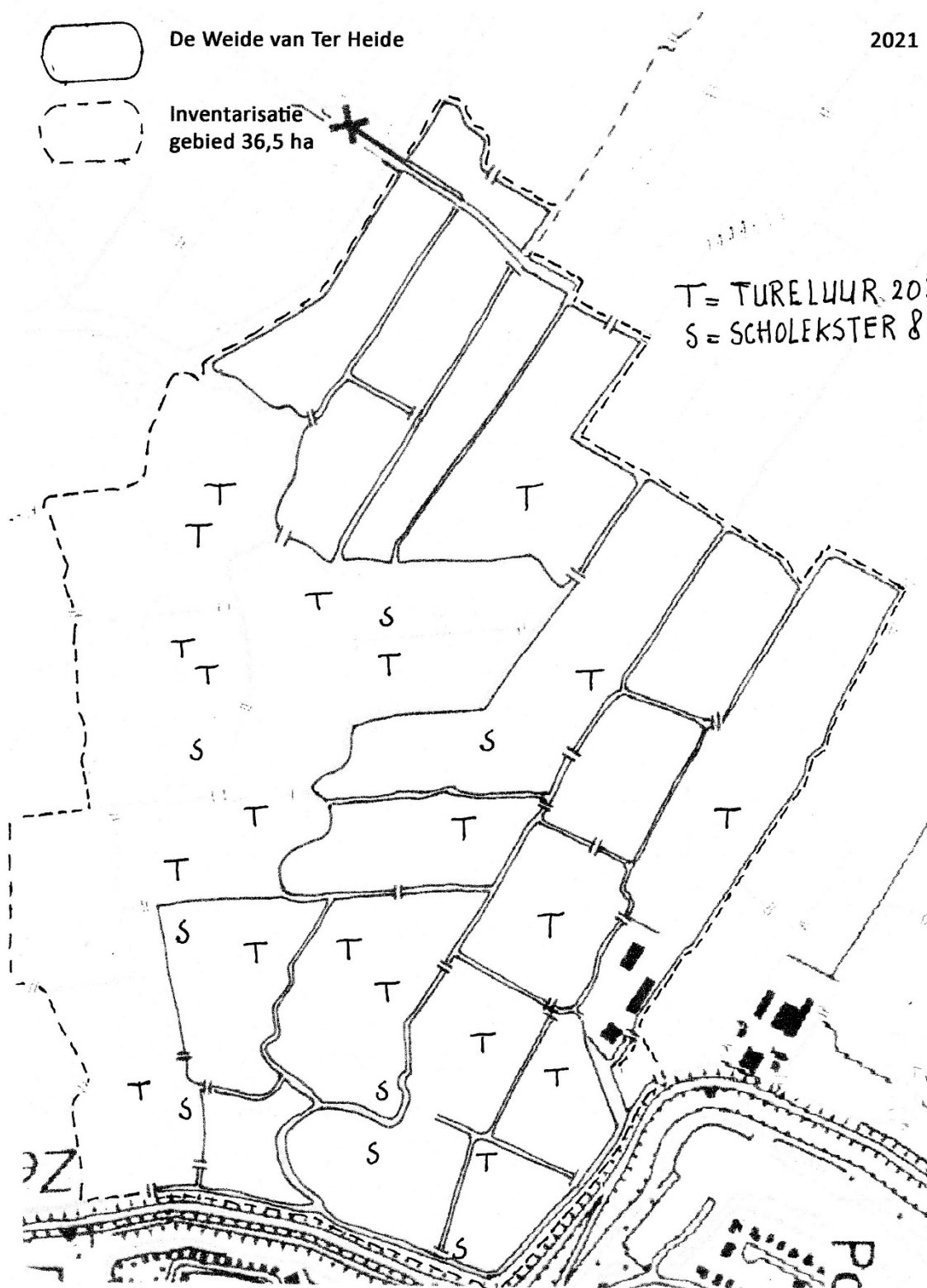
De Weide van Ter Heide

2021

Inventarisatie
gebied 36,5 ha

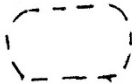
T = TURELUUR 20BP
S = SCHOLEKSTER 8BP

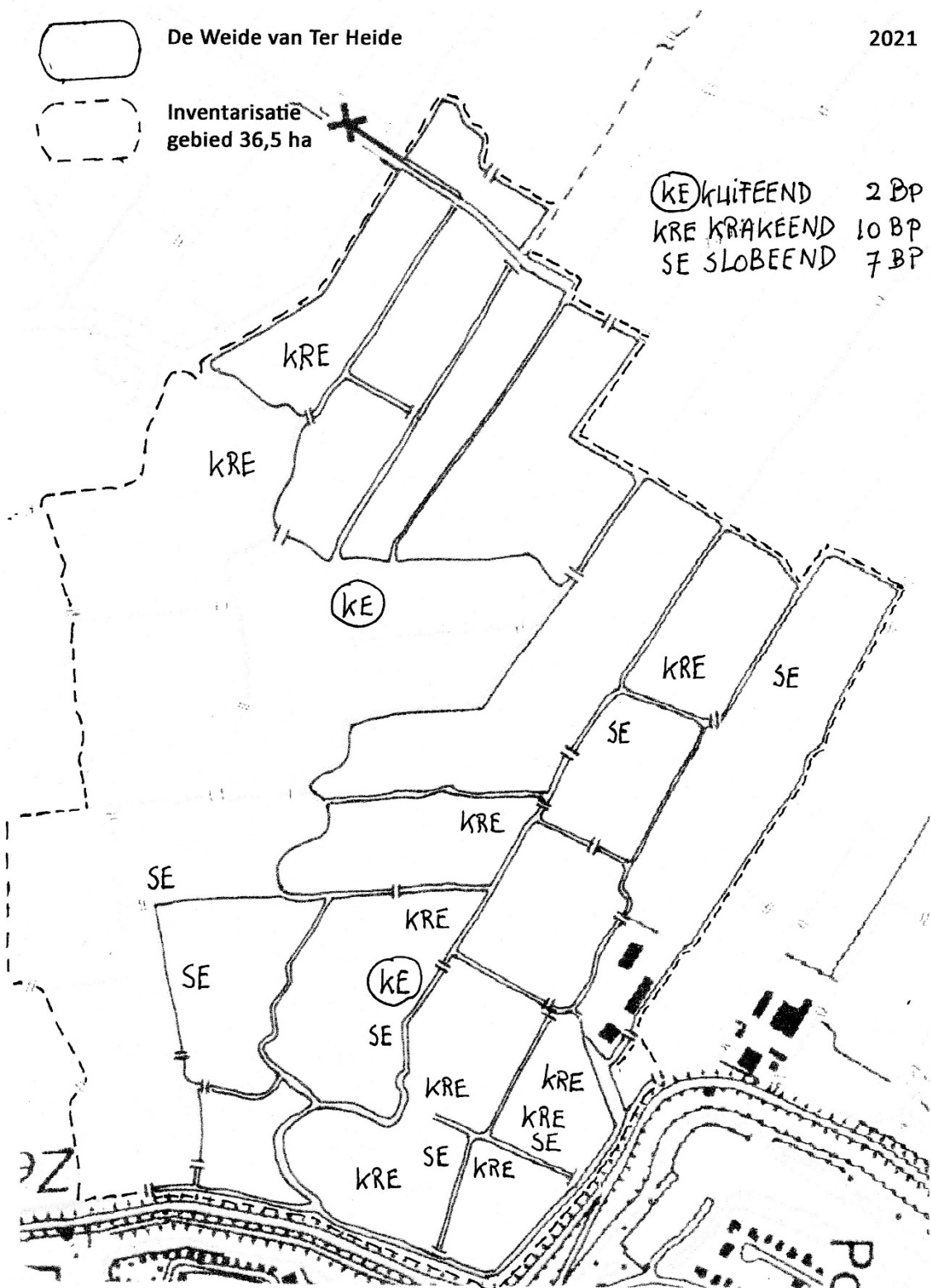
De Weide van Ter Heide

2021

Inventarisatie
gebied 36,5 ha

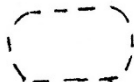
(KE) KUIEEND 2 BP
KRE KRAKEEND 10 BP
SE SLOBEEND 7 BP

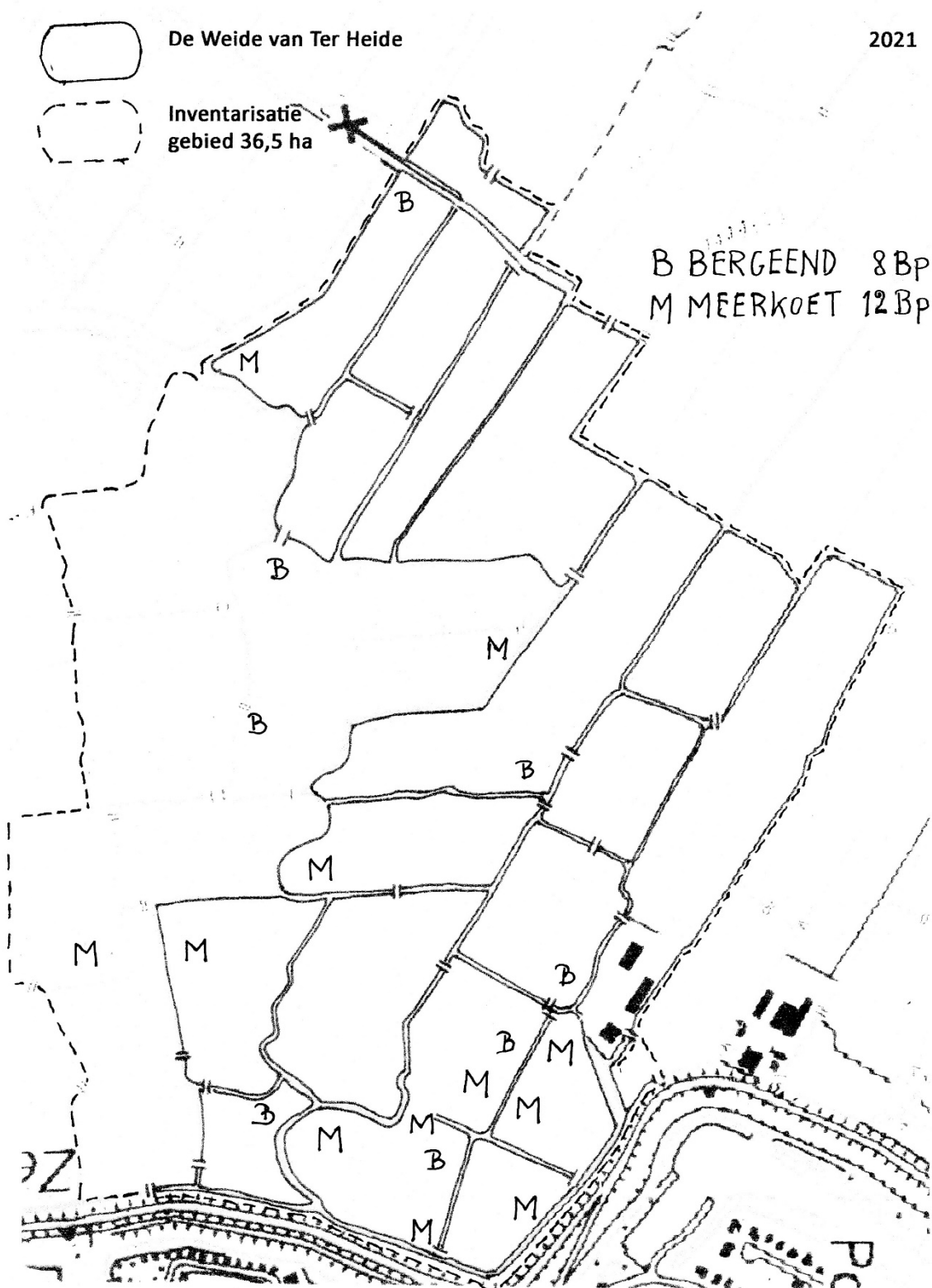

De Weide van Ter Heide

2021

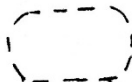
Inventarisatie
gebied 36,5 ha

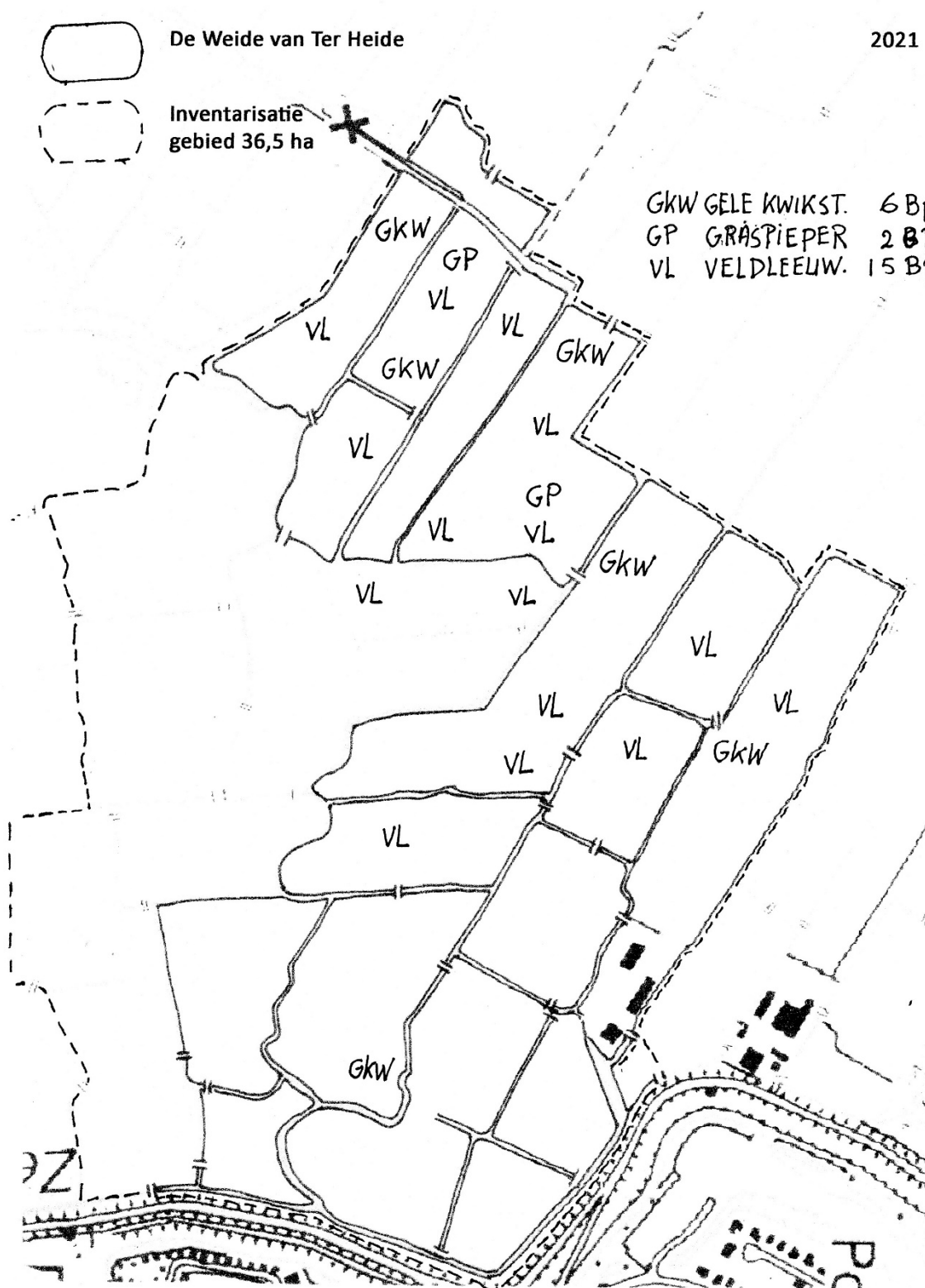
De Weide van Ter Heide

2021

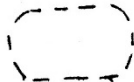
Inventarisatie
gebied 36,5 ha

GKW GELE KWIKST. 6 Bp
GP GRASPIEPER 2 Bp
VL VELDLEEUW. 15 Bp

De Weide van Ter Heide

Inventarisatie
gebied 36,5 ha

2021

